

מחודדים

ת"ר ושנתם שיהיו זברי תורה מחודדים בפ"ך (קידושין 5).

מערכת: 073-249-0403
sikumhadaf12@gmail.com

לע"נ
הגה"ח ר' פינחס רוזנבוים זצ"ל
נלב"ע כ"ד ניסן תשע"ז

גליון
272

פרק עשירי - נערה המאורסה

נדרי דף ס"ז. יום שב"ק פרשת ויגש
ז' טבת תשפ"ג

דף ס"ז

משנה. נערה המאורסה אביה ובעלה מפירים נדריה, ואין אחד יכול להפר בלי השני. [והוא הדין בקטנה בת י"א. אבל בוגרת אין לה הפרה, שאין לאביה רשות בה, ואין הארוס יכול להפר בלי שותפות האב].

הפר אחד מהן וקיים האחר ושוב שאל על הקמתו והפר לה - אסורה, שכבר נתבטל הפרת הראשון. [לרמב"ן - יכול הראשון לחזור ולהפר יחד עם השני ולהתירה. לרמב"ם - כל שחלה הקמה בין הפרת אחד להפרת השני שוב אינו יכול להפר].

לרבה המקור שנערה המאורסה אביה ובעלה מפירים נדריה הוא מהפסוק 'ואם היו תהיה לאיש ונדריה עליה' - וי"ו מוסיף על ענין ראשון שמיירי בנערה בבית אביה שאביה מפר לה, ומבאר הפסוק שאם נתארס צריך הארוס להפר לה בנוסף להפרת האב. ובהכרח הפסוק מדבר בארוסה ולא בנשואה - שהרי דין נשואה נאמר בהמשך: 'ואם בית אישה נדרה וגו', ועוד, שנאמר 'תהיה' שהוא לשון קידושין. ובהכרח אין כוונת הפסוק שרק האב יכול להפר ואין לבעל אלא כח הקמה - שא"כ למה נכתבה הפרשה הראשונה ('ואסרה איסר בבית אביה...') שהאב מפר לפנויה, והלא קל וחומר הוא מכך שמפר לבדו כשהיא כבר ארוסה. ובהכרח אין כוונת הפסוק שהארוס מפר לבדו ואין לאב אלא כח הקמה - שא"כ למה נכתבה הפרשה השלישית ('ואם בית אישה נדרה...') שהבעל מפר נדרי אשתו, והלא אם הארוס מפר לבדו קל וחומר לאחר הנישואים.

נדרי דף ס"ח. יום א' פרשת ויחי
ח' טבת תשפ"ג

דף ס"ח - ע"א

לדבי רבי ישמעאל המקור שנערה המאורסה אביה ובעלה מפירים נדריה הוא מהפסוק 'בין איש לאשתו בין אב לבתו בנעוריה בית אביה', והפסוק 'ואם היו תהיה לאיש' בא ללמד שאם מת הבעל נתרקנה הרשות לאב, שמקיש קודמי הויה שניה לקודמי הויה ראשונה שאב מיפר לבד, וגם לרבה הסובר שהפסוק בא ללמד על ארוסה, עדיין יש לדרוש זאת מהכפילות 'היו תהיה', ומהפסוק 'בין איש לאשתו' דורש רבה שהבעל מיפר נדרי שבינו לבינה. [בנוסף לנדרי עיגוי נפש המפורשים בתורה. לדעת הר"ן גם אב מיפר רק נדרי אלו, ולהרמב"ם האב מיפר כל נדרי בתו].

איבעיא בגדר הפרת אב וארוס בשותפות - אם כל אחד מיגז גייז או מיקליש קליש, ונפק מינה בנדרה משני זיתים, ושמע אחד מהם והפר חלקו, ואכלה, אם לוקה או לא, ולמסקנא: לבית שמאי מיגז גייז, ולבית הלל מיקליש קליש.

דף ס"ח - ע"ב

לא שמע הבעל, או שמע והפר, או לא הפר, ומת ביום שמעו - נתרקנה רשות לאב. אבל שמע הבעל וקיים, או מת ביום שלאחריו - אין האב יכול להפר.

שמע האב והפר, ולא הספיק הבעל לשמוע עד שמת האב - לא נתרקנה רשות האב לבעל, ואינו יכול להפר לה. ואף שבשעה שהפר האב עדיין לא שמע הבעל ולא זכה בנדר ובהפרת האב הוקלש מאוד הנדר.

שמע בעלה והפר, ולא הספיק האב לשמוע עד שמת הבעל - נתרקנה רשות הבעל לאב, ומפר

תחול הקמה אלא אם חלה הפרה, אם לא חלה הפרה לא חלה הקמה, שכך התנה, ואם חלה הפרה שוב לא שייך שתחול הקמה - לרבי יוסי שבמוציא שני דברים נתכוון לשניהם הרי נתכוון גם להקמה וגם להפרה, והקמה אי אפשר שתחול ולכן חלה הפרה, ואף לרבי מאיר כן הוא, שהרי כאן הוסיף שלא תחול ההקמה אם לא חלה ההפרה, וגילה דעתו שמקפיד על חלות ההפרה ולא על ההקמה.

איבעיא בשאמר: 'קיים ומופר ליכי' [שבלא 'ליכי' אין 'קיים' כלום, ולכן הם כלולים יחדיו. ויש גורסים שאמר: 'קיים ליכי ומופר ליכי בבת אחת'] - האם כיון שאין שניהם יכולים לחול, לא חל כלום, או שהוא ספק מי משניהם חל, ואפשר שחלה ההקמה וממילא אינו יכול להפר. ופשטו שכל שאינו בזה אחר זה אפילו בבת אחת אינו, ולא חל כלום, ויכול להפר.

**נדרים דף ע'. יום ג' פרשת ויחי
צום י' טבת תשפ"ג**

דף ע' - ע"א

ספיקות בקיום לזמן מסוים: א. אמר 'קיים לכי היום' - האם כוונתו לקיים רק להיום ומופר למחר, או כיון שלא אמר בפירוש שלמחרת יהא מופר, אינו מופר.

ב. אף אם אמר בפירוש: 'קיים לכי היום ומופר לכי למחר' יש להסתפק - האם למחר הנדר מופר, או כיון שההקמה חלה היום שוב אין שייך להפר למחר.

ג. אם נאמר שאין לקיים היום ולהפר למחר - אמר רק 'מופר לך למחר', האם משמע מדבריו שהיום קיים ושוב אין חלה ההפרה למחר, או שמא כוונתו שמהיום הוא מפר למחר ואינו מקים היום.

ד. אם נאמר שכיון שהפר רק למחר אין ההפרה חלה, יש להסתפק בשאמר 'קיים לשעה', האם כוונתו שיהא מופר לאחר שעה, וההפרה חלה כיון שכל היום הוא זמן הקמה והפרה, או כיון שלא אמר כן, לא. **ה.** אם נאמר שאינו מופר כיון שלא אמר בפירוש שאחר שעה מופר, יש להסתפק בשאמר בפירוש שאחר שעה מופר, האם ההפרה חלה, או כיון שכבר הקים שוב אין יכול להפר. [ולהלכה כל הספיקות לחומרא].

'הריני נזירה' ושמע בעלה ואמר 'ואני' - אינו יכול להפר, כיון שהתפיס בנזירותה גילה דעתו שמרוצה בו, ואף אם נאמר שהמקיים לשעה יכול אחר השעה להפר, כל שאמר סתם 'ואני' הרי זה

לה. ואף שלא שמע אביה בשעה שהפר בעל, אין אומרים שהוקלש הנדר מאוד ואינו ראוי ליורשו - שמשמת הבעל בטלה הפרתו, וחזר הנדר לתוקפו וראוי לאב ליורשו.

שמע בעלה והפר, ולא הספיק האב לשמוע עד שמת - אין הבעל יכול להפר, שאין הבעל מיפר אלא בשותפות. ואף שלא שמע האב כלל מהנדר, אין אומרים שהפרת הבעל הקלישה מאוד הנדר ויוכל לזכות בו להפר לבדו.

שמע אביה והפר, ולא הספיק הבעל לשמוע עד שמת: לבית שמאי - חוזר האב ומפר חלקו של בעל, שהפרת שותפות האב והבעל כל אחד מיגז גיזי, וכשהפר האב חלקו בלבד וחלק הבעל עדיין קיים כשמת הבעל ראוי לאב לרשת זכות הפרתו. **לבית הלל -** אין האב יכול להפר חלקו של הבעל, שהפרת אחד מהם מיקלש קליש, וכשהפר האב הוקלש גם חלקו של הבעל ואינו חשוב ליורשו. [חזרה ונתארסה בו ביום - אביה ובעלה האחרון מפירים נדריה].

**נדרים דף ס"ט. יום ב' פרשת ויחי
ט' טבת תשפ"ג**

דף ס"ט - ע"א

נשאלים על הקמה בו ביום, ושוב אפשר להפר הנדר בו ביום, אך אין נשאלים על הפרה, שלא שייך שאלה אלא בהקמה שהוא כעין נדר, ואין אומרים שהוקשה הפרה להקמה.

אמר: 'קיים לכי קיים לכי', ונשאל על הקמה הראשונה - חלה הקמה השניה, אף שלא חלה בשעה שאמרה כיון שהיה כבר מקוים מהקמה הראשונה, מ"מ אחר שנשאל על הקמה הראשונה חלה, וכמו בנשבע שני פעמים, שאם נשאל על שבועה ראשונה חלה שניה.

דף ס"ט - ע"ב

העושה תמורת עולה תמורת שלמים: אם אמר תחול זו ואח"כ תחול זו - לכו"ע תפוס לשון ראשון, שמאחר שחלה תמורת עולה אין יכול לחול עליה תמורת שלמים. אמר 'לא תחול זו אלא אם כן חלה זו' - שניהם חלים, ותרעה הבהמה עד שתסתאב, ויביא בדמי חציה עולה ובדמי חציה שלמים. אמר 'תמורת עולה תמורת שלמים' - **לרבי מאיר** נתכוון שתחול זו ואח"כ זו, ולכן היא עולה, **לרבי יוסי** בודקים אותו שמא נתכוון ששניהם יחולו בבת אחת, ואז תרעה הבהמה עד שתסתאב, ויביא בדמי חציה עולה ובדמי חציה שלמים.

אמר האב או הבעל: 'קיים לכי ומופר לכי, ולא

כאומר שיהא קיים לעולם ולא רק לשעה.
משנה . מת האב לא נתרוקנה רשות לבעל,
שנאמר 'בנעוריה בית אביה' - משמע שאף שמת
האב עדיין היא בביתו.

מת הבעל נתרוקנה רשות לאב, שנאמר אחר דין
הפרת האב: 'ואם היו תהיה לאיש ונדריה עליה'
- משמע שנתארסה לאחד ומת ונתארסה לשני,
ומקיש קודמי הויה שניה לקודמי הויה ראשונה
שמפר לבדו. ובהכרח היינו בנדרים ששמע
אותם הארוס, שאלו שלא נראו לו כבר שמענו
מ'בנעוריה בית אביה' שהאב מפר לבדו. [אך אם
חזרה ונתארסה - אביה ובעלה האחרון מפירים
נדריה, כמבואר להלן דף ע"א].

דף ע' - ע"ב

יפה כח האב מכח הבעל - שכשמת בעל נתרוקנה
רשותו לאב, אך כשמת אב לא נתרוקנה רשותו
לבעל. ויפה כח הבעל מכח האב - שאם קידשה
שהיא בוגרת, והגיע הזמן לכנסה שמתחייב
הארוס במזונותיה (שעברו י"ב חודש מבגרותה, ולכל הפחות
ל' יום משנתארסה. וכן נערה שעברו י"ב חודש משתבעוה להינשא),
הארוס מפר לבדו, אבל האב לעולם אינו מפר
אחר בגרות. ולהלן (דף ע"ג): יתבאר שזו היא שיטת
רבי אליעזר, אבל לחכמים לעולם אין הארוס
יכול להפר לבדו.

נדרים דף ע"א . יום ד' פרשת ויחי
י"א טבת תשפ"ג

דף ע"א

**משנה . ארוסה שנדרה, נתגרשה בו ביום, חזרה
ונתארסה בו ביום אפילו למאה - אביה וארוס
האחרון מפירים נדריה, שהארוס מפר בשותפות
האב נדרים שקדמו לאירוסין.**

**נערה שיצאה לרשות עצמה על ידי בגרות, או
שנשאת ונתגרשה - אין אביה מפר נדריה, וגם
הארוס לבדו אינו יכול להפר, שאין הארוס מפר
בלי שותפות האב.**

**ארוס האחרון מפר בשותפות האב אפילו
נדרים שנראו לארוס הראשון - כך קיבל שמואל
מרבתינו לדייק מהמשנה ששנתה שחזרה
ונתארסה 'בו ביום', והיינו מפני שמדובר בשמע
הארוס הראשון, ולכן אם כבר עבר היום נתקיים
הנדר ושוב אין הארוס השני יכול להפר. והמקור:
נאמר 'ואם היו תהיה לאיש ונדריה עליה', ו'עליה'
מיותר ללמד זאת.**

**ארוסה שנדרה ושמע אביה והפר לה, ולא הספיק
הבעל לשמוע עד שמת, ונתארסה בו ביום**

**ואפילו מאה פעמים - אביה ובעלה האחרון
מפירים הנדר. לפירוש ראשון בר"ן:** - גם לדעת
בית הלל הוא, ואף שלדעתם אם לא חזרה
ונתארסה, כיון שהוקלש כל הנדר אין אומרים
שנתרוקן רשות לאב, ואינו מפר לה, כשחזרה
ונתארסה, הארוס השני הוא במקום הראשון
ואין הנדר צריך לעבור לרשות אחרת. **לפירוש
התוספות:** היינו רק לשיטת בית שמאי שהפרת
האב מיגז גיז, וכיון שנשאר חשיבות בנדר, זוכים
בו האב והארוס השני ומפירים אותו בשותפות,
אבל לשיטת בית הלל הפרת האב מיקלש קליש
את כל הנדר, ואין בו חשיבות לזכות בו, ולכן אין
האב יכול להפר אפילו עם בעלה האחרון.

**שמע בעלה והפר לה, ולא הספיק האב לשמוע
עד שמת הבעל, וחזרה ונתארסה בו ביום
- לפירוש ראשון בר"ן:** לבית שמאי - הפרת
הארוס מיגז גיז חצי הנדר, וכיון שעשה מעשה
גמור נסתלק מהנדר כח הפרת ארוס, ואף כשמת
ובטלה הפרתו, ולכן האב לבדו מפר הנדר בלא
הארוס השני. לבית הלל - הפרת הארוס מיקלש
קליש, וכיון שאין כאן מעשה גמור עד שיפר גם
האב, זוכה הארוס השני בזכות הפרת הנדר, ולכן
אביה ובעלה אחרון מפירים בשותפות. **לפירוש
התוספות:** לבית שמאי - מאחר ששמע הארוס
הראשון את הנדר אף אילו לא הפר לו, כיון שכבר
זכה בו, שוב אין הארוס השני זוכה בו, אלא האב
מפר לבדו. לבית הלל: אף שנראה הנדר לארוס
הראשון, הארוס השני זוכה בו, והאב ובעל
האחרון מפירים בשותפות, ואף אם כבר הפר
הארוס הראשון צריך הארוס השני להפר עם
האב, שכיון שמת בטלה הפרתו.

**מדברי בית הלל הוכיחה הגמרא כמאמרו של
שמואל - שארוס אחרון מפר גם נדרים שנראו
לארוס הראשון.**

נדרים דף ע"ב . יום ה' פרשת ויחי
י"ב טבת תשפ"ג

דף ע"ב - ע"א

**איבעיא בארוס שגירש וחזר ואירסה בו ביום
אם יכול להפר מה שנדרה לפני הגירושין, אם
גירושין כשתיקה - כיון שלא קיים לה, או כהקמה
- כיון שידע שאחר שיגרשה לא יוכל להפר לה.
אבל אם החזירה ונשאת לו פשוט שאינו מיפר
- שאין נשוי מיפר נדרים הקודמים לנישואין.
ואם נתגרשה מנישואין וחזר ונתארסה לו -
פשוט שאינו מיפר, שכיון שנישאת אין לאביה
רשות בה, וארוס לבד אינו יכול להפר בלי האב.**

שמפר כל נדריה שתנדור מעתה עד שיחזור - מפני שאז אם ירצה לחזור בו לא יוכל, מה שאינו כך כשממנה שליח, אם יתחרט יוכל לבטל שליחותו].

נדרים דף ע"ג. יום ו' פרשת ויחי י"ג טבת תשפ"ג

דף ע"ג - ע"א

'ושמע אישה' - פרט לאשת חרש, שצריך שיהא יכול לשמוע. [אך בעל שיכול לשמוע - אין השמיעה מעכבת, שכל שראוי לבילה אין בילה מעכבת בו. ואף שמהברייתא כאן אי אפשר לפשוט כן - שמא לאו דווקא חרש אלא כל שלא שמע, מדברי רמי בר חמא ומפשטות המשניות שהובאו לעיל יש לפשוט כן].

אין משקים שתי סוטות כאחת, לת"ק - מפני שלבה גס בחבירתה, לרבי יהודה - משום שנאמר 'והשקה' (במפיק ה) והרי זה כאילו נכתב 'והשקה אותה' - לבדה. הפרת בעל לשתי נשיו כאחת: לת"ק שאינו דורש לענין סוטה 'והשקה' - לבדה כך אינו דורש 'ואם ביום שמוע אישה יניא אותה' - אותה לבדה, ולרבי יהודה הדורש שם כן - כך דורש 'לבדה' בנדרים. [וכן הדין באב המיפר לשתי בנותיו כאחת. ולהלכה: י"א שמפר לשתיים, ולרמב"ן והר"ן דורשים 'אותה' - לבדה. וכן לענין הקמה אינו מקים לשתיים כאחת].

דף ע"ג - ע"ב

משנה . ארוסה שהגיעה זמנה להינשא וחייב בעלה במזונותיה - לרבי אליעזר הארוס לבדו מפר נדריה, ולחכמים [היינו רבי יהושע] אינו מפר עד שתכנס לחופה. ומהו הזמן: בתולה - בבגרת ל' יום, ובתנאי שעברו י"ב חודש מבגרותה, ובנערה י"ב חודש. אלמנה - ל' יום.

משנה ראשונה סברו שמהגיע זמנה להינשא אוכלת בתרומה, לרבה - שיטה אחת היא עם שיטת רבי אליעזר שאמר שמיפר נדריה, כיון שהרי היא קצת ברשותו, שאם לא כן לא היו חכמים מתירים לה לאכול בתרומה. לאביי - משנה ראשונה היא גם לדעת חכמים החולקים על רבי אליעזר, כיון שאיסור ארוסה בתרומה אינו אלא מדרבנן [ובהגיע הזמן אין חשש סימפון - שבודקה, ואין חשש שתשקה לאחיה ולאחיותיה - שמייחד לה מקום]. ודברי רבי אליעזר שבעלה מפר נדריה כשהגיע זמנה, הוא משום שכל הנודרת על דעת בעלה היא נודרת, אך לענין אכילת תרומה אפשר שמחמיר. [וחכמים סוברים שאין אדם נודר על דעת מי שמפרנסו, אמנם מודים שאשה נשואה נודרת על דעת בעלה, ולכן אף קטנה שנישואיה מדרבנן מפר הבעל נדריה. הנודר על דעת חבירו - י"א שאם אין חבירו רוצה הנדר הרי הוא בטל, והר"ן חולק, שאפילו בנודרת על דעת בעלה אין הנדר מותר אלא ע"י הפרה, ובנודר על דעת חבירו לא חידשה התורה שמועילה הפרתו, אכן אם אמר במפורש שנודר רק אם חבירו רוצה הנדר, אם אין חבירו רוצה הנדר בטל].

[ודווקא בהחזירה באותו יום, אבל אם החזירה למחרת בוודאי אינו מפר, שהרי עבר יום השמיעה, ואף שבסוף היום לא יכול להפר. והספק הוא גם בהחזירה אחר, שאם גירושין כשתיקה יכול הארוס השני להפר. להלכה: לרמב"ן - כיון שלא נפשט הספק יש להחמיר שגירושין כהקמה, לרשב"א - כאן לא נפשט הספק, אך מדברי שמואל לעיל (דף ע"א.) יש להוכיח שגירושין כשתיקה, וכן הלכה].

נדרה והיא ארוסה ונתגרשה ונתארסה בו ביום אפילו למאה - אביה ובעלה האחרון מפירים נדריה, ואם גירושין כהקמה היינו דווקא אם לא שמע הארוס הראשון קודם שגירשה.

דף ע"ב - ע"ב

משנה . דרך תלמידי חכמים להפר כל נדרי בתו הנערה קודם נשואיה - שאחר הנישואין אינו יכול להפר. וכן דרכם שהארוס מפר נדריה לפני הנשואים - שאחר הנישואין אין הבעל מפר נדרים הקודמים. איבעיא אם אב ובעל וארוס יכולים להפר בלי שמיעת הנדר, ואין להוכיח ממה ששינו שדרך תלמידי חכמים להפר כל נדרי הבת והאשה לפני הנשואים, ומשמע שמפירים אף שלא שמעו הנדרים - שיש לומר שמתוך שאומרים לה כן היא נזכרת ומפרטת נדריה, ושוב מפירים לה אחר שמיעתם. [ויש גורסים שאמנם האב חייב לשמוע קודם הנישואין ולהפר לה, אבל הבעל יכול להפר קודם הנישואין לכשישמע הנדר, וכשישמע תחול ההפרה אף שעתה כבר נשואה היא, כיון שכבר הפר האב חלקו, ואפשר שאז חלה ההפרה למפרע. ולהלכה מפירים גם בלא שמיעה, כדלהלן דף ע"ג].
האומר לאשתו 'כל הנדרים שתדורי ממתי שאצא לדרך עד שאבא ממקום פלוני יהיו קיימים' - לא אמר כלום, 'כל הנדרים... יהיו מופרים' - לרבי אליעזר מופרים, ולחכמים אינם מופרים. ואם צריך שמיעה כדי להפר, יש לפרש שמדובר באומר לה שיהיו מופרים לכשישמע אותם, ואינו סומך שיפר כשישמע הנדר - שמא יהא אז טרוד.

האומר לאפוטרופוס: הפר כל הנדרים שנודרת אשתי ממתי שאצא לדרך עד שאשוב - לרבי יאשיה אינו יכול להפר, שנאמר 'אישה יקימנו ואישה יפרנו'. לרבי יהונתן יכול להפר, שבכל התורה שלוחו של אדם כמותו. ואם צריך שמיעת הבעל כדי להפר יש לפרש שמדובר באומר לה האפוטרופוס שהוא מפר לה לכשישמע הבעל [שאף שהאפוטרופוס שמע בשליחות הבעל - כל זמן שהבעל עצמו אינו יכול להפר (כיון שלא שמע) גם שלוחו אינו יכול להפר], ועושה כן הבעל מחמת שחושש שכשישמע הנדר יהא טרוד ולא יפר. [ובמסכת נזיר העמידו ברייתא זו כדעת רבי אליעזר שאפשר להפר קודם הנדר, שלדעת חכמים שאי אפשר להפר - אי אפשר למנות שליח לעשות דבר שהוא עצמו אינו יכול לעשות. ואין להקשות שאם כך יכול הוא עצמו לומר כעת